СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.
OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.
ДРІБНЕНИ… РІК XXXII. Число 18. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 23. січня, 1924. VOL. XXXII. No. 18. Jersey City, N. J., Wednesday, January 23, 1924. THREE CENTS

АМЕРИКА ОСТЕРІГАЄ МЕКСИКАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ

ВАШІНҐТОН, 21. січня. — На вістку, передану йому американським конзулем з Вера Крус, що мексиканські повстанці відложили бльокаду мексиканського порту Тампіко до кінця сього місяця, але рішили за се обложити мінами порти Фронтера, Пуерта Мексико та Вера Крус, американський уряд вислав до повстанців остру осторогу проти подібних перешкод торговлі. Уряд грозить повстанцям, що на случай якби вони викинули міни або не позбирали заложених, він буде примушений взятися за рішучі міри для запобіження небезпеки для моряків.

КУЛИДЖ ДОМАГАЄТЬСЯ БУДЖЕТУ

ВАШІНҐТОН, 21. січня. — Президент Кулидж виголосив перед конфенцією членів урядових бизнесових корпорацій промову, в котрій піднїс, що американський уряд мусить на будуче зрівноважити свої приходи з розходами, себто укладати кождого року буджет своєг скарбу. Він заявився теж за ощадностями в урядованню та за обниженнем податків після проекту Мелона.

НЕПОРОЗУМІННЯ МЕЖИ ПРЕЗИДЕНТОМ А ПРОВІДНИКАМИ ПАЛАТИ ПОСЛІВ

ВАШІНҐТОН, 21. січня. — Межи президентом Кулиджом а провідниками більшости в палаті послів конґресу прийшло до такого непорозуміння в справі податкових законопроектів, що воно грозить здержаннем законодатної роботи. Президент саме стоїть на становищи, що комісія для приходів повинна ухвалити проект Мелона в такому виді, як він предложений, а доперва на повній палаті старатися о якусь полагоду з прихильниками других проектів, тоді як провідники палати хочуть довести до згоди вже в комісії та предложити палаті компромісовий проект.

СКАНДАЛЬНЕ ОБВИНЕННЯ МІНІСТРА

ВАШІНҐТОН, 21. січня. — Арчибольд Рузвелт, до недавна віцепрезидент підприємства Юніон Петролеум Ко., вивозового підприємства нафтярської фірми Синклер Консолидейтид Ойл Ко., зложив перед сенатовим комітетом, розсліджуючим нафтовий промисл, справді небувалі зізнання. Говорив він, що бувший секретар (міністер) нутрішних справ Фол брав від сеї спілки хабара за те, що він віддавав її в наем великі нафтові простори, зарезервовані для американської фльоти. Хабарі плачено на руки формена хутора Фола. Хабар мав виносити 68,000 долярів. Предсідатель Синклер Ко., як говорив свідок, виїхав тепер поспішно на довшу подорож по світі.

СЕНАТОВЕ СЛІДСТВО НАД ВИЗНАННЄМ РОСІЇ

ВАШІНҐТОН, 21. січня. — Департамент стейту федерального уряду предложив сенатовій комісії, що веде слідство над питаннем визнання большевицької Росії величезну масу документів, відносячихся до большевицького уряду та його пропаґанди в Злучених Державах. Документи сі мають доказувати, що межи Третим Інтернаціоналом та большевицьким урядом в Москві є тісна звязь, та що Третий Інтернаціонал веде большевицьку пропаґанду в Злучених Державах.

Департамент не хоче подати комісії богато імен ріжних свідоцтв, предложених комісії, бо їх авторам грозилаб тоді смерть з рук большевицьких катів.

БОК ПЕРЕД СЕНАТОВИМ СЛІДЧИМ КОМІТЕТОМ

ВАШІНҐТОН, 21. січня. — Накладчик Едвард Бок, котрий недавно визначив надгороду в сумі 100,000 долярів тому, хто подасть найліпший практичний плян заведення мира в світі, ставав нині перед спеціяльним сенатовим комітетом, котрий хоче переконатися, чи Бок не мав наміру повести пропаґанди за Лігою Народів.

Бок перечив обжалованню. Він заявив, що він самий не знає, хто дістане надгороду, хоча він знає надгороджений проект з давна. Він не хотів сказати комітету, кілько коштувало розголошенне його конкурсу, заявляючи, що се приватна справа його бизнесу. Коли Бок не хотів сього сказати, хоча комітет грозив йому карою за „погорду для законодатного тіла", переслуханне перервано.

ЗАХОДИ АНТИПРОГИБІЦІОНІСТІВ

ВАШІНҐТОН, 21. січня. — Конференція, скликана Товариством Проти Прогибіційної Конституційної Поправки, відкрилася тут нині та по цілоденній нараді вислала до президента Кулиджа депутацію, яка домагалася зміненння прогибіційного закона. Президент Кулидж відповів депутації, що прогибіція є законом ,і яко така мусить бути виконувана.

МЕКСИКАНСЬКА ЗАВЕРУХА

МЕКСИКО, 21. січня. — Федеральні війска, що йдуть на повстанські відділи коло Ґвадаляхара, дійшли вже до міста Пенхамо. Вони стоять під командою самого президента Обреґона.

Американський конзуль з Мексика доносить про відкритте заговору на житте президента Обреґона.

СТРАШНА ПОДІЯ ПІДЧАС ПОЖАРУ

ПИТСБУРҐ, Па., 21. січня. — Підчас пожеру нафти й ґазоліни в одній рафінерії нафти втопилося в ґазоліні 7 пожарних сторожів. Як кажуть перші чутки, 5 сторожів, занятих ґашеннем, стояло на збірнику ґазоліни. Над ними заломила пожарна драбина, на котрій стояло двох сторожів. Коли сї впали на накривку збірника, ся не видержала, зломилася, а всі пожарники втопилися в збірнику. Близчих подробиць випадку нема, бо фабрику замкнено для публики.

ЦВЯХ У ЛЕГЕНЯХ

У однім філядельфійськім шпитали винимано 8-місячній дитині Клетосовови Мурови зі Ст. Луис цвяшок до килимів, який застряг дитині в легені. Дитину превезено на операцію зі Ст. Луис, щоби її зоперував др. Джексон, котрий придумав спеціяльний приклад, котрим можна заглянути в легині. Операція тревала всего півпята мінути. В пять хвилин опісля дитина спала спокійно. Лікар упевняв, що вона не дістане звичайно в таких случаях наступаючого запалення.

Др. Джексон каже, що подібні операції досить часті. Діти дуже часто кохвають цвяшки та шпильки, полишені коло них неуважними родичами.

9 ЛЮДИЙ ВТОНУЛО

За одну неділю втопилося в водах новоанглійських стейтів 9 осіб, а всі вони потонули через те, що пустилися ховзати на лід, ослаблений теплою погодою.

РОБІТНИКИ ХОЧУТЬ РАТУВАТИ ФАБРИКИ

Робітники збанкрутованої шевської фабрики "Кашінґ Шу Ко". в місті Лін, в стейті Месечузетсі, постановивши зібрати серед себе тільки гроша, кілько треба на вратоване фабрики від банкротства. Фабричні машини виставлено оногді на ліцитацію за 20,000 долярів, і робітники хочуть купити машини та віддати фабрику назад її властителеви до ведення.

ВИВІЗ УКРАЇНСЬКОГО ХЛІБА

До Італії вивезено 24 тисячі тон пшениці. До Франці продано 200 тон пшениці і 500 тон сочевиці. До Туреччини продано 3.500 тон пшениці. Взагалі від 15. жовтня до 12. падолиста продано і виверено з українських пристаней понад 20 міліонів пудів українського хліба.

НОВА МИСТЕЦЬКА КНИГА

Закінчується друком і в недовзі появиться у світі великий альбом, збірник-моноґрафія праць артиста-маляра Павла Ковжуна. В збірник увійде 25 праць автора, виконаних від одного до чотирьох кольорів, можна на окремім тловім листкові. Текст проф. Петра Холодного і арт.-мал. Миколи Федюка.

НАПАДИ ВОВКІВ НА ВОЛИНІ

На Волині останніми часами прибрали великі розміри напади вовків на села.. Вони великими стадами роблять виправи і нищать весь скот по селах. Населенне не всилі боротися з тою страшною бідою, бо не має зброї.

ВИБОРИ В ОДЕСІ.

В Оодесі закінчились вибори до міської ради депутатів. Вибрано 1148 членів і заступників. з яких 679 комуністів і 469 безпартійних.

ПРОФ. ЛОБОДА ЧЛЕНОМ РОСІЙСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК.

Російська Академія Наук вибрала своїм членом кореспондентом професора київського університету і члена Української Академії Наук Лободу.

"НОВГОРОД ЛЕНІНА"

З Дербенту в Даґестані (Закавказзя) доносять, що тамошні комуністичні круги задумують побудувати в области Муги нове місто в честь Леніна. Місто це носитиме назву „Новгород Леніна" і буде побудоване у формі радянської звізди. Простори між раменами звізди виповнять парки.

СКІЛЬКИ ПОЛЬЩА ВИННА ФРАНЦІЇ?

На підставі обчислення французького міністерства війни при співучасти польського ґенерала Боярського, а по його смерти полковника Львойко-Рендвьоповського. Устійнено довг Польщі у Франції на півтора міліярда франків. На саму оргнізацію армії Галлер Франція дала Польщі кредити в висоті 442 міл. франків. Коли би тепер перечислити тих півтора міліярда франків на польські марки, ми одержали би кольосальні цифри. А треба знати, що того цілого кредиту ужила Польща, мимо банкроцтва своєї господарки, не на направу своєї господарки, а тільки на удержання армії та на її озброєння.

ОПОЗИЦІЯ В КОМУНІСТИЧНІЙ ПАРТІЇ

Голова контрольна комісія ЦКРКП., виключила з комуністичної російської партії 12 російських керманичів робітничої опозиції. В московській ґубернії нараховують 108 членів тої опозиції. В Петербурській ґубернії 726, в Івановознесенському 417, на Уралі 906, в Донецькому басейні 485, на Україні більше тисячі членів. До опозиції належать переважно старі заслужені партійні робітники, ідейні комуністи, що відіграли велику ролю в перших літах пролютарської революції. Виключені з партії представники опозиції орґанізують свій Центральний Комітет. В Москві від 20. падолиста до 1. грудня виступило з комуністичної партії 367 робітників, занятих у московських фабриках.

УКРАЇНСЬКІ СВЯТА В ПРАЗІ.

В четвер 8. грудня українська еміґрація в Празі уладила вечір-концерт із самих творів М. Лисенка. Вечір відбувся в салі т-ва ім. Сметани. На вечері виступив великий хор, що відспівав цілу низку пісень композиції Лисенка. Дня 12. грудня празький громадський комітет зорганізувва на Славянському Острові свято з нагоди двацятиліття поетичної творчости поета О. Олеся. О. Олесь перебуває тепер у Чехо-Словаччині та працює над більшим твором на сучасні теми.

ПІДВИЩКА ЦІН НА ХЛІБ В КИЄВІ.

В "Торгово-Промишленной Газеті" ч. 275 надрукований лист проф. Воблого з Киева, в якому він твердить, що від кінця падолиста м. р. замітна значна підвишка цін на хліб. На київській торговиці пуд жита коштував 35 копійок, а пуд пшениці 60—63 копійки. За те в „Економической Жизни", ч. 58 подано телеґрафічну вістку, що 7. грудня ціна на жито підскочила в Києві і взагалі на полудни до 60 копійок за пуд а пуд пшениці до одного рубля за пуд.

СТАНОВИЩЕ БІЛОРУСИНІВ ДО НОВОГО ПОЛЬСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА

Посол Тарашкевич, голова Білоруського Клюбу, заявив Ґрабському, що не вірить в санацію польського скарбу в пануючій тепер атмосфері партійної гризні і національних заострень. Теперішний кабінет буде сліпим оруддем в руках правиці. Білоруський Клюб буде в опозиції.

НАЩАДОК ЄГИПЕЦЬКОГО ФАРАОНА.

Єгиптянин Цаґуль паша звернувся до міністра справедливости з жалобою, що скарби відкриті перед 10 місяцями льордом Кернавоном у гробі Тутанхамена повинні належати до нього як до законного спадкоємця королівської династії Єгипту. Варта би бачити ґенеальоґічне дерево цього спадкоємця!

ПРОЦЕС ЛЮДЕНДОРФА.

В Мінхен закінчилася судова розправа проти редактора ґазети „Пост", якого Людендорф потягнув до відповідальности за статтю, в якій доказується, що ґен. Людендорф без потреби продовжував війну в 1918 р. Суд звільнив редактора від вини і кари, признавши арґументи статті слушними.

ЮВИЛЕЙ Л. О. ЯНОВСЬКОЇ

Дня 2-го грудня м. р. заходом українських культурно просвітніх установ м. Києва відсвятковано 25-літній ювилей україн. письменниці Л. О. Яновської.

РАДЯНСЬКА ПРЕСА ПРО УКРАЇНСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО ГАЛИЧИНИ

Харківські "Вісти" в рубриці п. з. "Українські землі за кордоном", наводячи за галицькою пресою факти з української шкільничої мартирольоґії на землях з українським населенням під Польщею , рисує загальний стан українського шкільництва Галичини і Волині а нагінки польських властей приватне українське шкільництво.

ФАШИЗМ В ГОЛЯНДСЬКИХ КОЛЬОНІЯХ.

З Гаґи звідомляють, що в Нідерляндських Індіях зорґанізувалась партія фашистів, яка рекрутується з місцевого населення і напливового европейського елементу. На засіданню індійської начальної ради звернено увагу на загрозу фашизму і видано заборону вступати з члени тої партії.

АНЕКСІЯ БІҐУНА.

Англія заанектувала всі лінії на шляху до анарктичного котиненту. Анексійні декрети оголошено в урядовому часописі, що виходить на Фальклядських островах. Цей вчинок послідував без порозуміння з иншими державами.

ПАН ВОЙЦЕХОВСЬКИЙ... ПЛАЧЕ

Польські часописі доносять, що президент польської републики Войцеховський, підчас конференції з послом Туґутом т Бельведері, плакав над розбиттєм "народової" парляментарної більшости.

ПРАВИТЕЛЬСТВО БОЛДВИНА УПАЛО. ДО ВЛАСТИ В АНГЛІЇ ПРИХОДИТЬ ПРАВИТЕЛЬСТВО ПАРТІЇ ПРАЦІ

ЛОНДОН, 21. січня. — Нині приняв англійський парлямеент резолюцію Партії Праці, в якій повідомляє короля, що теперішнє правительство не має довіря парляменту. За резолюцією голосували посли з Партії Праці і ліберали, а проти резолюції консервативи. Її принято 328 голосами проти 256.

По сій невдачі премієр Болдвин предложить резиґнацію на послуханню у короля у второк, 22. с. м. Тогосамого дня король покличе до себе провідника Партії Праці, Ремсея Мекданелда, і поручить йому створити новий кабінет.

Мекданелд прийме сю місію і зложить новий кабінет з членів Партії Праці. Він вже маю готових кандидатів.

Нове робітниче правительство обійм евладу в середу, 23. с. м. Тимчасом буде двотижнева перерва в сесії палати громад, щоб нове правительство мало змогу взятися спокійно до роботи.

ЗЕЛІЗНИЧИЙ СТРАЙК В АНГЛІЇ

ЛОНДОН, 21. січня. — Зелізничий страйк в Англії зачався нині попівночі. До страйку виступило 70,000 зелізничників.

Комунікація відбувається автомобілями, біциклями, возами, а навіть літаками.

ПОМІЧ БРИТАНСЬКИМ ЕМІҐРАНТАМ ДО КАНАДИ

ЛОНДОН, 21. січня. — Велика Британія заключила нову умову з Канадою щодо підмог Британцям, котрі еміґрують до Канади.

На основі тої умови еміґранти одержать по 80 долярів допомоги і покритте видатків на перевіз дітий.

АНҐЛІЯ ПРОТИ ФРАНЦУСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В НІМЕЧЧИНІ

ЛОНДОН, 21. січня. — Британське правительство подало до відома парляментови, що баварський Палятинат не хоче відділятись від Німеччини. Се подало воно на основі дослідів свого консуля з Мінхен, Роберта Кліве, котрий там був 5 днів. Він каже, що сепаратистів удержує Франція.

І АНГЛІЙСЬКІ ГРОШІ ПАДУТЬ

ЛОНДОН, 21. січня. — Англійські гроші нині упали на тутешній біржі до $42.1 за один фунт стерлінґів.

Причиною спадку є неполаднана політична ситуація і зелізничий страйк.

ФРАНКИ І ПОЛЬСЬКІ МАРКИ

ПАРИЖ, 21. січня. — Нині курс французьких франків був ще низкий. Франки продавано по 4.44 цента за штуку.

Польських марок продавано міліон за 12 центів.

СПРАВА МОРСЬКИХ ЗОРУЖЕНЬ ВСІХ ДЕРЖАВ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 21. січня. — Ліґа Народів скличе небаром морську конференцію у справі управильнення воєнних морських сил всіх держав.

До участи в сій конференції запрошено всіх членів Ліґи, а також і не-членів, Німеччину, Туреччину і Росію.

ВЕНІЗЕЛОС ЗА РЕПУБЛИКОЮ

АТЕНИ, столиця Ґреції, 20. січня. — Премієр Елевтеріос Венізелос заявив депутації републиканських послів, що підчас плебісциту він буде голосувати за републиканським устроєм в Ґреції.

ҐРЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ЗА РЕПУБЛИКОЮ

АТЕНИ, столиця Ґреції, 21. січня. — Цілий кабінет Венізелоса заявився за републикою.

ҐРЕЦЬКІ МОНАРХІСТИ ПРОТИ ПЛЕБІСЦИТУ

АТЕНИ, 21. січня. — Депутація ґрецьких монархістів явилась у премієра Венізелоса і запротестувала проти плебісциту над формою правління в Ґреції.

Вона заявилась за поворотом короля і новими виборами до парляменту.

В БОЛГАРІЇ ЗАБОРОНЕНО КУРИТИ ЛЮЛЬКИ І ЦИҐАРА

СОФІЯ, столиця Болгарії, 20. січня. — Болгарський парлямент (собранне) приняв законопроект про заборону курення люльок і циґар в Болгарії. Вітепер вільно там курити лище папіроси. Се запорджено для підпертя державного промислу, бо виріб папіросів є в Болгарії державним монополем.

ВИБОРИ ДО ПАРЛЯМЕНТУ В ІТАЛІЇ

РИМ, 21. січня. — Італійський король Віктор Емануїл розвяже парлямент в сю неділю. Вибори до нового парляменту будуть в квітні с. р.

Фашісти сподіваються побіди. Їх провідник оголосить виборчу програму на загальному зібранню фашістів в понеділок 28. с. м.

І В ЯПОНІЇ УРЯД БОЇТЬСЯ НЕДОВІРЯ

ТОКІО, столиця Японії, 21. січня. — Нині зібрався японський парлямент на коротку сесію, яку зараз відложено на день, бо правительство боялось, що палата буде голосувати над резолюцією про недовіре йому і прийме її.

СПРАВА ОХОРОНИ ЧУЖИНЦІВ В КИТАЮ

ПЕКІНҐ, столиця Китаю, 18. січня. — Американський амбасадор Шурман загрозив, що коли китайське правительство не зможе охороняти чужинців, то інтересовані держави поробляють чинні заходи задля охорони.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ТРОБЛІ ТРОЦЬКОГО.

З Москви прийшла вістка, що большевицького комісаря війни Леона Троцького усунено від власти і вислано на два місяці на вакації, яко „хорого" як кажуть, „на рака", або „на ґруди", або „на голову".

Без огляду на се, яка „хороба" усунула Троцького від власти, бодай він певен того, що се робота його найблизших товаришів, з котрих жаден не є лікарем.

Чи Троцький тепер на Кримі чи на селі під Москвою, як Ленін, в кождому разі він мовчить. В Москві є аж три конґреси, советів (ніби парляменту) федеральний (ніби сенат) і російської комуністичної партії (яка також тепер називаеться федеральною). Там хотів би бути і він і промовляти, як промовляв досі, та вибитись на ще виднійше становище в большевії. Але „доктори" „хорому" не дозволили.

„Докторами" Троцького, Каменев, Зіновєв і Сталін. Вони „хорого" Троцького пофіксували і звеліли йому лічитись і мовчати. Найбільше болить Троцького „лічення" Каменева. Він не тільки Леон так як Троцький, але і його шваґер і шваґрови рецепту приписуе.

Одначе аби файт занадто не виглядав на файт двох Леонів і двох шваґрів, Каменев висунув проти Троцького Сталіна.

Сталін мав справу Троцького представити на конґресі російської комуністичної партії. Колиж він вийшов минулої суботи на естраду і зачав промову, якось нагло забув про недугу Троцького, про рака і про потребу „лічення" і виїзду, „вакацій" і відпочинку, а говорив як прокуратор. Він обжалував Троцького як чоловіка шкідливого для російської комуністичної партії і небезпечного. Він закинув йому дволичність у заходах про демократизацію російської комуністичної партії; злу волю у заявах, що управа партії веде роботу в некористь партії; бунтованнє молодіжи проти старих лідерів; шкодженнє партії через підпираннє змагань до розбиття її на ґрупи; розбиваннє „червоної" армії на ґрупи.

Все те Сталін вважав за шкідне для цілости і будучности російської комуністичної партії і для „держави" і тому піддав його під осуд зїздови.

Зїзд знає добре, що большевицька влада вродилася з анархії, але відає теж, що анархія принесе їй конець і в зрозумінню самозаховання і саморатунку станув проти Троцького а по стороні старих лідерів, Каменева, Зіновєва і Сталіна.

Учасники зїзду тільки осміхнулись на згадку про „хоробу" Троцького і приняли осуд його діяльности й особи спокійно і тихо. (Таксамо занедужав і другий лідер невдоволених у російській комуністичній партії, звісний і в Ню Йорку Микола Бухарін, редактор большевицького дневника „Правда" у Москві. Його теж вислано на „вакації" і записано на лісту „хорих".)

Се може вже і конець Троцького, як вакації Леніна були кінцем Леніна.

Конець Троцького се конець його боротьби за провід у большевицькій Росії, за престол в Кремлі по Леніні, де він хотів засісти. Троцький вважав, що він має найбільші заслуги для большевизму, а бодай найбільші по Леніні. Він же покинув меньшевиків і перейшов до большевиків Леніна. Він обняв був команду над советами в Петрограді ще за влади Керенського, коли Ленін був під арештом, і постелив Ленінови і большевизмови дорогу до царства в Росії. Він орґанізував „червону армію", промисл і т. д. Тому він хотів бути наслідником Леніна і яко теоретик і яко голова большевицької влади. Яко теоретик він писав і промовляв, але Ленінови в нічому не дорівнав. Його другі збивали, навіть шваґер між ними. Побитий він уступав і „зміняв фронт". Торік на зїзді советів весною він заявився за допущеннем чужих капіталістів в Росії, але як побачив, що має завелику опозицію, виступив проти сього свого домагання. Старі лідери його завсіди касували, як він з ними мірявся своїм розумом і знаннем. Бачив, що тяжка дорога проста до престола, так пійшов бічними стежками. Зачав забігати до молодіжи і накидатись їм на лідера. Старався розбити свою партію й армію на ґрупи, з яких міг часть собі приеднати. Але се йому не вдалось. Старі лідери вважали, що се „зрада" і усунули його на „вакації".

Так вони уратувались хвилево перед розбиттем, перед анархією, яка була-б приблизила їх конець, але приблизили конець Троцькому і перебили його пляни до осягнення найбільшої слави в большевії.

Отак вже немає у керми большевією двох її творців, Леніна і Троцького. При кермі тепер лиш їх помічники, які вже не беруться до високопарних слів ані до великих „реформ", а тільки хотять поволи тягнути тарадайку з большевією по дорозі „золотої середини", устеленій паперовими рублями без золотої поруки, а ведучій до певного і повного банкротства фінансового, промислового і політичного.

Аж тоді будуть загальні вакації комісарські.

ЧЕСТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ ВЗИВАЄ НАС ЗЛОЖИТИ НАРОДНИЙ ПОДАТОК, ПРИЗНАЧЕНИЙ НА ВИЗВОЛЬНУ БОРОТЬБУ!! ПОДАТОК НАЛЕЖИТЬ СЛАТИ ДО ОБЄДНАННЯ НА АДРЕСУ: OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

ЗА НІМЕЦЬКИМ ПРИКЛАДОМ.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Нова зміа кабінету у Польщі.

Німецькі політичні режісери на якийсь час припинили свої експерименти над „червоною бестією". Вони показали світови, як далеко сягає їх умілість, а тепер знова взяли „червону бестію" на припону: заборонили комуністичні організації, заводять порядок у державних фінансах, зменшують доріжню.

Як довго триватиме цей спокійний антракт, то инше питаннє. Але Німці показали, що коли хотять, то вміють натягнути віжки. Власне, в тім ніхто й не сумнівався. Тільки наївні могли думати, що Німеччина з заплющеними очима котиться з прирву. Але таких наївних з кождим днем стає все менше.

Німецький приклад несподівано відгукнувся — де?б ви думали — у Польщі! Дурноверха Польща, зогнила навнутр і назбвні, надумалась пійти слідами розрахованої й дисциплінованої Німеччини!. Це виходить курам на сміх, але факт лишається фактом.

Німці скинули „балакучий" кабінет Штреземана й покликали до влади кабінет Маркеса, наділивши його надзвичайними повновластями. Поляки й собі скинули кабінет „хитрого мужичка" Вітоса й покликали до влади кабінет „твердого політика" Ґарбского. Ґрабскі має також дістати диктаторські повновласти й зробити у Польщі те, що зробив Маркс у Німеччині: оздоровити державні фінанси, завести лад і порядок, взагалі — спинити розклад держави.

Формально становище українського суспільства до кабінету Ґрабского вже зясувалось. Зясувалось воно тим фактом, що марґариновий „посол" Ільків од імени своїх товаришів-„хлібоїдів" висловив новому кабінетови своє повне довіре. Кому Ільків довіряє, тому не може довіряти український нарід. І дійсні представники українського народу, себто члени Української Парляментарної Репрезентації, наперед заявили Ґрабському, що займуть супроти його кабінету **непримиримо опозиційне становище.** Це вони вже й довели на ділі, відповівши на вступну промову нового премієра **вотумом недовіря.**

Та цим формальним оповіщеннєм війни новому кабінетови з українського боку питанне для нас ще не вичерпуеться. Кожда зміна у політичних відносинах Польщі має ще для нас **глибоко-засадниче** значіннє: на скільки та зміна прискорює чи віддалює неминучий розвал польської держави. Бо до цього розвалу не без підстави привязуються дуже великі сподіванки населення Західної України. Колись так сталось, що „Польща впала й нас задавила". Часи міняються. Нині упадок Польщі є неминучою передумовою нашого відродження.

Куди-ж поведе Польщу кабінет Ґрабского: до оздоровлення чи до дальшої руїни?

Не пускаючись у пророкування, треба насамперед зазначити, що новий кабінет не має у соймі сталої більшости. По вступній промові Ґрабского сойм уділив йому довіре більшістю 193 голосів проти 66. Але ця більшість знайшлася через те, що лівиця зовсім не брала участи у голосованню. Утримались од голосування: партія польських соціялістів, партія „Визволєнє" й ліве крило „Пясту". Коли-б голоси цих партій примучились до голосів національних меншостей, то вже на своїм першім кроці Ґрабскі мав би проти себе половину сойму.

Що не сталось нині, те може статись і безперечно станеться завтра. Не треба бути пророком, щоб це передбачити. Вже тепер Поляки кажуть про новий кабінет: **„ані зли, ані добри і длуґо сен не утшима".** І це говориться авансом, ще заки новий кабінет приступив до праці, а тільки палає від добрих намірів. А якої заспівають Поляки, коли кабінет справді приступить до оздоровлення державних і схоче наложити руку на сильних і могутніх! Тоді вже не буде мови про те, що кабінет „ані зли, ані добри", а счиниться крик на цілу Польщу: „злий, злий кабінет! геть з ним!"...

Пійти за німецьким прикладом нетрудно, але що потім? Коли Німці роблять над собою той чи инший експеримент, то вони мають опору у своїй орґанізованости, у слухняности своїх мас, у пошані до своїх автоританів, у своїм казковім умінню триматися купи. А що мають за собою Поляки?

А тому: що Німцеви здорово, те Ляхови смерть.

Мартин Гак.

БОРЦЯМ ЗА ВОЛЮ І ДЕРЖАВНІСТЬ УКРАЇНИ

Берно, Чехо-Словаччина,
24. грудня 1923

„На вічну память" — слова, що приводять зяву Ангела смерти і наводять перед очі страхіття з боєвищ і лічниць світової та польсько-української війни, вже пятий рік переслідують вигнанців-скитальців української армії, йдуть крок у крок за тими, що караються за межами дорогої Батьківщини. На дорозі, куди переходили, на місцях, де перебували українські стрільці, виростають темні могили, а на нагробнім камінню складаються чорні букви в болючі слова: — „на вічну память" знесилених незгоєними ще ранами, виснажених епідеміями скитальців кладе в могили по всіх закутинах чеської республики невмолима смерть.

Бажаючи на вічний спогад передати імена героїв борців Української Галицької Армії та звеличати память жертв світової війни, що в берненських шпиталях на віки замкнули свої очі, просвітно-орґанізаційний комітет української еміґрації в Берні за ініціятивою голови української Академічної Громади п. Антона Базара постановив поставити памятник на берненськім цвинтарі, який був би заразом історичним документом про тяжкі визвольні змагання українського народа за свою волю і суверенність. В склад комітету входили відпоручники Української Акад. Громади, Т-ва „Просвіта" при українськім робітн. Куріни в Берні. Комітет розпочав свою працю в серпні м. р. Завдяки енерґічним старанням о. сот. Льва Кривенка, голови Просвітно-орґанізаційного Комітету та п. Антона Базара заст. голови тогож Комітету, як також гідній признання жертволюбивости і допомозі всього місцевого стрілецтва, будову памятника покінчено вже в останніх днях жовтня так, що в пяту річницю проголошення державности західних українських земель, отже у день 1. листопада 1923 можна було памятник відкрити та посвятити.

В присутности всеї української Кольонії, відпоручника Комітету західно-української еміґрації д-ра Івана Мельницького, відпоручника Головної Команди українських частин в Ч. С. Р. п. чет. Корнила Крушельницького, відпоручників чеського місцевого війска, старости міста Берна та представників ріжних славянських орґанізацій та численного населення відбулося о год. 9. перед полуднем святочне відкриття і посвячення памятника. Богослужения і панахиду відправив берненський парох. Підчас богослужения співав український акад. хор і грала чеська війскова музика. На памятник зложено богато вінців з написами і без написів, між ними вінці від п. президента д-ра Евгена Петрушевича, Комітету західно-українських еміґр. в Празі, Академічної Громади в Берні. Тов. „Просвіти", „Союза руських студентів" в Берні, чеського війска, та богато вінців і китиць від незнайомих людей. Промову виголосив п. чет. Корнило Крушельницький. В чеській мові коротко зясував справу та подякував присутним за участь п. чет. Церковний Олександер.

Свято покінчилося переданням памятника в опіку стаційної команди та відспіваннем українського гимну.

Памятник є середної величини з доброго каменя. На верху склонена з розпущеною косою зажурена жінка проливає сльози. На передній стіні уміщено мармурову таблицю з написом: „На вічну память 154 синам Української Землі, які як жовніри австрійської та російської армії впали жертвою світової війни 1914—18, та героям Української Гал. Армії, борцям за Волю і державність України 1918—23, що викинені польськими війсками зпід рідної стріхи зложили тут свої кости 1923 року". По боках напис в чеській і латинській мові.—Над бічними написями вириті два тризуби. В памятник вмуровано перґамінову грамоту (на зразок грамоти з памятника в Німецькім Яблінним, артистичну працю руки ст. архітект. Данила Дермедведя.

Кошти будови памятника, що виносять біля 9.000 к. ч. покрила українська кольонія в Берні, т. зн. Український робітничий Курінь і Українська Акад. Громада в Берні. З грошевою допомогою прийшли деякі українські робітн. відділи та поодинокі особи. З жалем слід замітити, що мале зацікавлення будовою було у инших студентських орґанізаціях в Ч. С. Р.

Хоч важко було на вигнанню спромогтися на щось більше величавого, одначе всетаки на берненському цвинтарі поруч памятників: данського, шведського, німецького та російського став не гірший від них свідок крівавих визвольних змагань українського нароад, який ввійде в історію моравської землі, та в історію взаємин чеського та українського народів.

Ш.

СУМЕРКИ

Найгарніща й найтяжща
Пора сумерків сірих;
Доля в них родилась наша,
Любов і щастя й наш гріх.

Думи роями літають
Родять радість у душі,
Сумом серце обгортають —
В очах станут дні усі.

Літа роскоші й щастя,
Що з водою проплили;
Літа жури й нещастя,
Що мов терня зацвили —

Все блистять, то погасають
У важкому горю;
Все прийдуть та пригадають
Всю гірку й щасну долю...

П. Ковальчик.

Бійск, Сибір, вересень 1920.

ЗАСАДА НАЦІОНАЛЬНОСТИ В ЕВРОПІ

У Римі вийшла у світ книжка про переговори Італії зі аліянтськими державами на передодні приступлення до антанти. (L' Intervento dell' Italia nei documenti segreti dell' Intesa. Roma, 1923). З сих документів довідуємось, що Росія не бажала союза з Італією, не хотячи віддати їй Дальматії, де більшість населення Славяни.

Цікавий меморіял англійського уряду з дня 3. квітня 1915 р., де читаємо таке: „Аліянти борються за те, щоб по скінченню сеї війни **принцип національности запанував скрізь в Европі".**

Ґарно сей принцип перевели вони в Европі, нема що й казати.

ЗАСАДИ ОЩАДНОСТИ.

З нагоди „тижня ощадности", який розголосив федеральний уряд з приводу річниці уродин Веніямина Франкліна, видав президент Кулидж та секретар (міністер) скарбу Мелон цікаві зазиви до населення.

Секретар Мелон подає наперед ріжницю межи ощадним, марнотравним а скупим чоловіком. Після нього, скупий видає на біжучі життєві видатки 37 процент свого приходу, на освіту 1 процент, на жертви 1 процент, на забаву 1 процент, а на ощадність 60 процентів. Зате марнотравник видає на освіту та жертви по 1 процентови, як скупар, а зате на життєві видатки 58 процентів свого приходу, а на забаву 40 процентів. Ощадний чоловік видає на життєві видатки 50 процентів (себто половину) приходу; на образованнє, жертви та забаву по 10 процентів; та ощаджує 20 процентів (себто одну пяту частину) свого приходу. Відомо, се лишень приблизні рахунки, бо відносини поодиноких видатків до цілого приходу мусять бути інакші в великих а інакші в малих приходах.

Дуже цінні уваги та остороги подає Мелон в другій частині свого листа. Пише він так: Не купуй ширів у копальнях, про котрі нічого не знаєш. Не купуй ширів у нафтових шибах, бо на таку спекуляцію може собі дозволити лишень богата людина. Не берись виробляти нові винаходи других людий, бо легко можеш пасти жертвою обманців. Не спекулюй на землю, а не купиш землі під водою. Дивись добре, що купуєш почтою. Не купуй фабричних виробів, як не бачив їх десь власними очима.

Президент Кулидж видав заклик за ощаджуваннєм, в якому він бачить запоруку народного добробуту.

ВЖЕ ВИЙШОВ З ДРУКУ

КАЛЄНДАР У. Н. СОЮЗА

НА РІК 1924.

ЦІНА - - - - - - - - - 50 ЦЕНТІВ.

КРАЄВИЙ КАЛЄНДАР ТОВ. „ПРОСВІТА" - - - - - 75 ЦНТ.

СТІННИЙ КАЛЄНДАР

(З портретом Драгоманова)

ЦІНА з пересилкою - - - - - 30 ЦЕНТІВ

БУЗЬОК, ГУМОРИСТИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Перший український ілюстрований гумористичний календар в Америці.

ЦІНА 75 ЦЕНТІВ З ПЕРЕСИЛКОЮ.

УКРАЇНСЬКИЙ ІНВАЛІД - - - - - - - - 50 ЦНТ.

Замовлення слати на адресу:

„SVOBODA", 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Дотепер в Книгарні Свободи нема инших календарів кромі тих, які тут проголошуємо. Коли прийдуть які календарі зі старого краю до нашої книгарні, то ми їх проголосимо. Замовлення слати тільки на ті, які тут проголошені.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

ДО ВП. ЧЛЕНІВ І УРЯДНИКІВ У. Н. СОЮЗА:

Згідно з численними домаганнями урядників і членів, рішеннем Екзекутиви У. Н. Союза з 31-го грудня 1923 р. отсим проголошуєся

ПРОДОВЖЕННЄ КАМПАНІЇ

принимання нових членів без вступної оплати, до кінця місяця лютого 1924 р.

Згідно з тим, в слідуючих двох місяцях а то в:

СІЧНИ І ЛЮТІМ

Український Народний Союз, посередництвом 345 своїх відділів в Злучених Державах і Канаді буде приймати

МУЩИН, ЖЕНЩИН і ДІТИЙ

від 1-шого року до 55 літ віку

БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ

НА ОБЕЗПЕЧЕННЄ В СЛУЧАЮ СМЕРТИ, КАЛІЦТВА АБО НЕВИЛІЧИМОЇ СЛАБОСТИ.

Браття і Сестри:

За два місяці, а саме з кінцем лютого, досягнемо повних трийцять літ істновання нашої славної орґанізації.

За два місяці має доповнитися трийцять літна орґанізаційна праця членів У. Н. Союза.

Перед нами вже лиш два місяці до цеї торжественної хвилі. І тих два місяці, нам слід використати на довершенне спільної нашої праці, якнайкрасшим успіхом в користь орґанізації, а то, приеднаннем якнайбільщого числа нових здорових членів.

Хай отже до кінця лютого, клич У. Н. Союза „В Лучности Сила" невтихає, а рекорд нових членів хай перевисшить всі дотеперішні. Покажім що ми своерідну орґанізацію вміемо любити.

Приеднуйте нових членів і членкинь.

Вписуйте свої діти.

Орґанізуйте нові відділи, братства, сестрицтва і товариства.

За інформаціями голосіться до відділових урядників або просто до головної канцелярії У. Н. Союза на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
Recording Department
P. O. BOX 76, - - - - JERSEY CITY, N. J.

В Джерзи Сіти, Н. Дж., 31. грудня 1923 р.

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ:

Іван Каштанюк, гол. рек. секретар.

ОПЛАТИТЬСЯ ЩАДИТИ ЗНАЧКИ

Ми е найбільшими витворцями Молочних продуктів у світі, і уживаемо лишень найліпше молоко і цукор в наших бляшанках Згущеного Молока. Вирболяемо лишень певні роди як показують ілюстрації тут, які мають велику грошеву вартість на премії за значки на них, а котрі кожда розумна і ощадна українська ґосподиня повинна все держати в її айс-баксі.

Знаючи що е богато українських жінок, котрі не знають що ми даемо премії з сим родом молока, даемо їм спеціяльну оферту. Робимо се, щоби кожда ґосподиня познакомилася з ним і з преміями, які рівночасно йдуть з кождою блашанкою.

СПЕЦІЯЛЬНА ОФЕРТА

Коли виповните купон в сім оголошенню і підете з ним до найблизшого премійового склепу, як нисще вказано, або пришлете його до нас, одержите Ілюстровану Премійову Лісту та Спеціяльну Премійову Карту, яка буде варта 10 дарових значків. Лишень одна така премійова карта буде принята від костумера, з 40 або більше значками.

Будь котрий з наших Премійових Склепів виміняе сю карту, враз з ощадженими Вами значками з бляшанок. Коли у Вашій місцевости нема склепу де можна виміняти ті значки і Спеціяльну Премійову Карту, пришліть се до нас враз з числом премії зазначеної в Ілюстрованій Премійовій Лісті а ми вишлемо Вам сю премію даром і оплачено.

NEW YORK CITY, N. Y.
44 Hudson Street, near Duane Street
434 West 42nd Street near Ninth Avenue
1427 Third Avenue near 80th Street
61 East 125th Street near Madison Avenue
578 Courtlandt Avenue near 150th Street, Bronx

BROOKLYN, N. Y.
570 Atlantic Avenue near 4th Avenue
2 Sumner Avenue near Broadway

LONG ISLAND CITY, N. Y.
44 Jackson Avenue near 4th Street

NEWARK, N. J
23 Warren Street near Washington Street

JERSEY CITY, N. J.
350 Grove Street near Newark Avenue
584 Summit Avenue near Newark Avenue

ELIZABETH, N. J.
1115 Elizabeth Avenue near Broad Street

PATERSON, N. J.
325 Main Street near Oliver Street

PASSAIC, N. J.
87 State Street near Washington Place

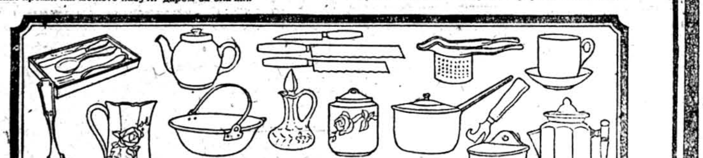
BAYONNE, N. J.
325 Broadway near 15th Street

PERTH AMBOY, N. J.
289 McClellan Street near Smith Street

PHILADELPHIA, PA.
32 West Girard Avenue near Front Street

Ми запрошуемо Вас також відвідати наші склепи, чи з значками чи без них, та оглянути наш склад ріжних гарних премій які можете набути даром за значки.

Попросіть Вашого ґросерника за сі бляшанки Бордена, котрі дають Вам цінні премії за значки на них. Ми купуемо наші премії у дуже великих скількостях і тому вони варта два раз більше як Ви набулиби купуючи їх звичайно.

Borden's Premium Co., Inc., 44 Hudson St., N. Y.
January 23, 1924
Сей купон мусить бути виміненний протягом 15 днів від повисшої дати на Спеціяльну Преміову Карту.

ІМЯ 4
АДРЕСА .... Ukrainian

Клим Поліщук.

З ВИРУ РЕВОЛЮЦІЇ

(Фрагменти спогадів про „літературний" Київ, 1919 року).

—o—

1. „МУЗАҐЕТ".

„Музаґет!" — Звідки він узявся, що перед тим була якась „Біла Студія"...

Я в той час редагував „Народню Волю", через що „засів" на лівому політичному крилі у "Луківянівці". Завдяки цьому, більше цікавився справами "Національного Союзу"(ніж новітніми цмаганнями на полі мистецтва, а тому тільки й знав, що під редакцією поета Якова Савченка готується до друку якийсь "Літературно-критичний альманах", а під редакцією Мих. Семенка має виходити двохтижневик "Універсальний журнал"..

Перше і друге цікавило мене... але, сидячи за ґратами, приходилось співати: — "Вже два роки у кайданах"... Ближчої участи в співробітництві взяти не міг...

Перше число "Універсального журналу" зявилося напередодні повстання Директорії, а друге — коли під Мотоволівкою поліг сотник Черник.

"Журнал" був цікавий не тільки, але й зовнішнім виглядом і, взагалі, обіщав стати для українського читача тим, чим є напр., для польського читача "Тиґоднік Ілюстровани".

"Альманах" вийшов з друку під час ветупу військ Директорії у Київ. Поза дрібніщими речами О. Слісаренка та Д. Загула, він містив у собі прегарний "Тремтючий Вінок" Мих. Семенка і чудові критичні нариси про творчість Грицька Чупринки — Якова Савченка. Сміливий виступ Якова Савченка проти закостенілости думки "гопачних критиків" і його "розвінчування" Гр. Чупринки — дуже не сподобалося де дому зі "старих", в наслідок чого виникли довші суперечки між самими співробітниками і В-во "Ґрунт", якому треба завдячувати появу цих двох видань, знайшлося в невиразному" становищу, себто, кажучи просто: відмовилася продовжувати розпочату справу і так почалася "диференціяція".

Семенко відразу заявив, що він "сам собі течія" і "відділився" в самостійне уґруповання "Флямінґо", а инші опинилися на шляхах шукань...

Автор цих рядків і Дмитро Залуг сиділи якось у редакторській кімнаті "У.Т.А"., над "депешами і, під голосний гомін "слови", що лунала в той час по всьому київу на честь "злуко двох українських республик", — говорили про необхідність видання власного літературно — мистецького часопису.

"Друк і папір знайшовся б", а співробітники, як казав Загул, — "Ти, я, вони, а разом уся молодша ґенерація"...

Важко було підшукати відповідну назву. Перебрали більше сотні найцікавіщих "модерних" слів,, комбінуючи з них назву часопису, але все виходило якимсь претенсійним, гаслaсливим та "зумисним". Випадково зійшли на грецьку метольоґію, непомітно підійшли до "богів" і так згадали девять муз, найстарших з яких "пані" Мусогет стала патроном цього нового товариства.

Загул вийняв олівця і на зіпсутому листку "депеші" каліґрафічно написав: "Літературно — Мистецький і критичний місячник "Музоґет".

— А чому не Мусагет? — спитався.

— Тому, що Мусагет Москалі вивласнили....— "резонно" відповів він мені.

На другий день у клюбі "Родина" відбулися збори всього товариства, на яких знайомилися з "новою надійною силою В. Ярошенком, який тільки що видав першу книжку своїх поезії п. н. "Світотінь". "Симпадичний студентик", як назвав його його Яків Савченки, відразу зачарував усіх і так став членом нашого товариства.

Збори були чисто революційного характеру. Говорилося більше від серця і було постановлено називати свое товариства тією назвою, яка вже була підібрана для часопису. Позатим було вирішено утворити літературно-мистецьку "Студію" й негайно приступити до збірання матеріялу для "першої" книжки місячника "Музаґет". В програмове завдання якого входило між иншим ще й так: — "Загнати в тісний кут старого "Вістника" ...

"Йдучи шляхом революції і слухаючи голосу часу", — подали на руки голови Директорії — В. Винничинка "меморандум", в якому зясовувалися діейні цілі товариства й просилося "належно підтримати".

Директорією була признача "підтримка" в формі позички 200,000 карб, яких одначе ніхто не отримав, бо майже всі члени товариства були зайняті журналистичною працею та писанням "відозв", а тим часом склалися так, що Директорія попрощалася з київом і перебралася до камінця, а разом з нею подався й Яків Савченко, якому було доручено одержати ту "позичку"...

Тоді-то Мих. Семенко написав свое знамените:

"Сьогодня місто без символивтів,
Символисти втікли безкарно"...

Товариство зосталося без "символистів" і без грошей, але з горою готових праць і з твердою вірою в свої сили...

Так стрінули "московських "колеґ", так змагалися з ними і так при допомозі вчасника В-ва "Сайво" П. Комеданта видали весною 1919 р., першу книжку свого мітературно-мистецького місячника "Музаґет" який і до свого дня зостається единим у свому роді зразком українського мистецького видання.

В склад співробітників увіймли майже всі ліпші молодші лтературно-митецькі сили, не виключаючи й театру, але рішучо відмовився ввійти Мих. Семенко, який у той час тримався спілки з маленською "ґрупкою письменників" з партії боротьбистів — "Боротьба".

Редакційна колеґія складалася: П. Тичина, Іванів-Меженко, Д. Загул і В. Ярошенок.

Мистецьке оздоблення першої книжки виконав арт.-мал., проф. Мих. Жук, а другу книжку мав оздобитит арт.-мал., Анатоль Петрицький.

Одверта, ясна та безкомиромісова лінія, яку проводив „Музаґет" в ділянці національного мистецтва, спричинилася до повстання гострих суперечок з емісарами офіційного "пролетарскаго іскусства", завдяки чому друкарня "Друкар Польський", де друкувався місячник, була зареквізована для потреб штабу Подвейського, папір узято "на учот", а поза тим усім, самих "Музаґетовців" мало-що не було змотилізовано для примусових робіт, яко "буржуїв."

(Дальше буде).

ДР. ВАСИЛЬ БОРАК
УКРАЇНСЬКИЙ ХИРОПРАКТОР
Школи Палмера
628 Humboldt St., pir Driggs Ave.
Brooklyn, N. Y. (Greenpoint)
Години: 10—12; 2—8; Неділя: 10—1

Панько Куліш.

ОРИСЯ.

—

I.

Співають у пісні, що нема найкращого на вроду, як ясная зоря в погоду. Отже хто бачив дочку покійного сотника Таволги, той би сказав може, що вона краща над ясную зорю в погоду, краща й над повний місяць серед ночі, краща й над саме сонце, що звеселяе й рибу в морі і ззіря в дуброві і мак у городі.

Може й гріх таке казати: де таке видано, щоб дівча було краще від святого сонця й місяця? Та вже мабуть так нас мати на світ породила, що, як споглянеш на дівоцьку вроду, то здається тобі, що вже ні на землі ні на небі нема нічого кращого.

Гарна, дуже гарна була сотниківна! І знали її по всій Україні; бо в нас на Вкраїні, скоро було в кого виросте дочка хороша, то вже й знають усюди. Було чи треба кому з молодого козацтва чи не треба чого у Війтовці, іде за сто верст, аби тільки побачити, що там за дочка в сотника Таволги, що там за Орися, що всюди про неї мов у труби трублять! Та небагато з того виходило користи. Якось не було козацтву приступу до неї з залицянням. Чи батько був дуже гордий, чи дочка дуже пишна, того не знаю; а знаю, що було вернеться инший крутиус із Війтовець тай ходить мов неприкаяний. Спитае його про Орисю товариш...

— Шкода, — каже, — брате, нашого повабу й залицяння! Не для нас зацвіла ця квітка! Може хто й застромить її собі за високу шапку, тільки той буде не з нашого десятка.

А товариш похитае мовчки головою тай подумае:

— Отже знапастила козака!

II.

А Орися була вже не дитина, вирівнялась і викохалась як та біла тополя влеваді. Подивиться було на неї старий сотник, подивиться на її пишний зріст і хорошу вроду, порадується батьківським серцем, що дождав на старість собі такої дочки, а часом і посумує:

— Доспіла еси, моя ясочко, як повний колос на ниві! Та чи знати-ме женчик, яку благодать бере собі від Господа милосерного! Єсть багато людей, що залицяються до тебе, та не хотілось би мені віддать тебе в руки сивому дідові: звялить тебе ревнуючи, як вітер билину в полі. Ой, не хотілось би віддавать тебе й за молодого шибай-голову, що не поживе довго без степу та коня, поляже в полі буйною головою, а тебе зоставить горювать з дітоньками!

Так собі думаючи та гадаючи, старий Таволга часом тяжко-тяжко засумуе, аж сльоза покотиться йому з ока.

А Орися росла собі як та квітка в городі. Повна та хороша на виду, маяла то сям то там по господі в старого сотника, похожала як по меду бжілка і всю господу звеселяла.

III.

Приснився раз Орисі предивний сон. Здавалось прийшла до неї з того світу покійна панiматка, стала над нею в головах тай каже:

— Дитино моя, Орисю! Не довго вже тобі дівувати: щодень благаю Господа милосерного, щоб послав тобі вірну дружину.

Встала Орися ні смутна ні весела, іде до пан-отця в світлицю, зачервонілась як та квіточка тай каже:

— Пан-отченьку! Позолили мої дівчата плаття. Нехай запряжуть нам коней; поїдемо ми до Трубайла під Турову кручу: там вода чиста як скло рине по каміням.

А пан-отець рече:

— Чогож тобі, Орисю, так далеко їздити?

— Хибаж то вже, пан-отченьку, й далеко?... на пів години ходу; та тудиж усе їхати лугом та левадами, що й не счуешся, як вода заблищить і зашумить під горою.

А пан-отець:

— О, я вже знаю, що, аби чого забажала, то вмієш випросити. Поклич же мені старого Гриву!

Поскочила Орися до дверей, не довго шукала Гриви, зараз привела його перед пан-отця.

А той Грива був старий, дідизний чоловік. Знав він пана сотника ще змалечку, випестив його на руках; вивчив і на кони їздити. Потім виходив з сотником у походах ледви не всю Польщу, був з ним і в Криму, був і на Чорному морі; та вже на старість не схотів би й панства, аби тільки приньому дожити віку. Старий уже був, же той дідуган Грива; брови на очі йому понасовувались і борода сива до пояса.

Увійшов у світлицю, склонився пану сотнику тай каже:

— Добрий день, добродію!

А сотник йому:

— Здоров, добродію.

Бо вони оден одного звикли добродіями величати.

— Запряжи, — каже, — добродію, пару коней, візьми хоч той віз, що було сухарі в поході возим, та повези нацщих прачок до Трубайла.

А той йому:

— Добре, добродію, запряжемо. Чому не запрягти?

І ото зараз іде, бере двох хлопців, викочуе зпід повітки віз, довгий і широкий, добре йому знакомий, що нераз у лихій годині, засівши за нього відбивавсь від Ляхів або від Татарви, нераз приняв через нього й нужди чимало, часом як трапиться було із ним утікать по корчах, по болотах, по багнах, щоб вихопитися манівцем із залоги. Викочуе старий Грива той віз на иншую потребу: запрягае пару коней, що вже літа давно погасили в них той огонь, що кипить у серці, пашить з очей і з ніздор і кидае коня сюди й туди, на страх жінкам і дітям, а доброму козакові на втіху. Смирнії тепер тії два білі коники ходили під рукою сивого Гриви, що вже давно відвик від козацького герця.

Отже дівчата Орисині несуть сорочки, шитії рушники, настільники і всяке добро і наклали повен віз, і самі посідали усі в стяжках та квітках — Орися поміж ними — і як мак у городі всі квітки закрашае, так вона сиділа поміж своїми дівчатами. Сивий Грива сів зпереду; хлопята кинулись відчиняти ворота. Виглянув у вікно пан сотник:

П Не барися там, Орисю!

А вона:

— Ні, пан-отченьку!

Ляснув погонич пугою: коні заржали, почувши лугову пашу: потюпали і зникли з очей і з возом і з погоничем і з дівчатами.

IV.

От уже й луг перед ними. І сюди зелено і туди зелено. Було це саме на весні, як ще трава свіжа та молода, тільки що вкрие землю. Скільки в горі синього неба, стільки в низу зеленого лугу. І так як ясна зоря в ночі покотиться, палаючи по небу, так тая Орися проїжала широким лугом із своїми дівчатами.

Аж ось — щумить, реве Трубайло за левадами. Як розступиться дерево, а сонце як заблищить саме в тому місці, де вода рине через коміння, то тиб сказав, що то не вода, а саме чисте скло, самий дорогий криштал рине з гори і беться на дрібнії склянки об каміння.

Над річкою Трубайлом стоїть висока круча. Вся обросла кучерявим вязом, а коріння повисло над самою річкою. Дикий хміль почеплявся за те коріння і колишеться кудлатими жмутками. А в низу вода рине та рине! Отсеж тая й Турова Круча.

Дивляться на неї дівчата тай питаються старого Гриви, чого вона прозвалась Туровою?

— На що вам знати? — каже Грива.

— Аджеж ти на щось знаеш? Так і нам скажи!

— Ой мої голубята! Сказав би я вам, та тільки більше не поїдете сюди на річку.

— Щож там таке? Скажи бо таки нам дідусю!

Як узяли просити, не видержав старий, сів на камені перед річкою тай почав глаголати:

— Колись то давно, іще до татарського лихоліття, правив Переяславом якийсь князь. Тай був собі той князь стрілець такий, що аби зуздрів на око, то вже й його; і кохався він у полюванні. Отож раз поїхав той князь на полювання, тай відбився у пущі від своеї челяди. Іде та іде пущею, колиж дивиться, аж на лощині (долині) пасеться стадо турів.

— А щож то, дідусю, за тури? — спиталася Орися.

— То, моя кришко, були дикі бики з золотими рогами; тепер уже їх ніде не зуздриш. Бачить князь тих турів: тільки не дивується на їх золоті роги, а дивується, що при них стоїть дівчина — така, що усю пущу красою освітила. Поскочив він до неї; а від неї так сяе, що й приступити не можна. Забув князь і про свою челядь і про те, що заблудив у пущі: вхопила його за серце тая чудовная краса.

— Дівчино! рече, — будь моею жоною!

А вона рече:

— Тоді я буду тобі жоною, як Трубайло назад вернеться.

А князь їй знову:

— Як не згодишся на мое прохання, то я твої тури постріляю.

— Як постріляеш мої тури, то вже більш нічого не стрілятимеш.

Розсердився князь, взяв лук із плеча і почав стріляти золоторогі тури. Сунулись тії тури в пущу, так і виваляли дерево; а князь за ними знай пускае стрілку за стрілкою. Прибігли над Трубайло... а Трубайло тоді був не такий вузенький як тепер — прибігли над високу кручу і всі шубовсь у воду! тай ні оден не переплив, усі каменем лягли по дну, аж річку загатили.

Сплеснула тоді дівчина руками:

— Потопив еси моїх золоторогих турів, блукай же тепер по пущі по всі вічнії роки.

Отже й блукае, кажуть, той князь до сього часу по пущі і ніяк не знайде свого Переяслава! А Переяслав був уже і в татарських руках, був і в ляцьких — чого вже не було з тим Переяславом? А він не знайде його тай не знайде. А дівчині тури лежать і досі коміннями в воді, і от прислухайсь: то не вода реве, а ревуть тури глухо зпід води. Отже, кажуть, буде таке время, що князь прийде на Турову Кручу, постають тури і підуть шукати собі диких пущ по Вкраїні.

(Конець буде).

ПОДОРОЖУЮЧИ
між УКРАЇНОЮ І НЮ ЙОРКОМ
через
ДАНЦІҐ або ГАМБУРҐ
на славних „О" кораблях
ROYAL MAIL
Знаменита обслуга і кораблі дуже часто курсують.
ROYAL MAIL STEAM PACKET CO.
26 Broadway, New York City

N. S. PITTSBURGH, PA.

Заходом 1-ої сотні ім. Богд. Хмельницького в Н. С. Пітсбурґ, Па. 6-го Пітсбурського Округу Січової Орг. відбудеться

ПЕРШЕ ВЕЛИКЕ СІЧОВЕ ВІЧЕ

В НЕДІЛЮ, 27. СІЧНЯ 1924

в великій галі Українського Народного Дому на 4-ім поверсі,

27-29 Eckert St., N. S. Pittsburgh, Pa.

На тім вічу буде промовляли головна старшина з Шикаґо, батько отаман Др. Степан Гриневецький, головний організатор п. Микола Ткачук і делегат окружної команди п. Іван Кушнір.

Всі Українці всіх українських громад Пітсбурґщини зволять прийти на се патріотичне віче і загрітися на нім ідеєю української державности, бо чим сонце між звіздами, тим Січова Організація між другими українськими організаціями. 18-20

Ми всі Українці повинні подбати о то, щоби в Січи були тільки члени як лучів у сонце, щоби у цілі і кріпель у море.

Перша сотня ім. Богд. Хмельницького в Н. С. Пітсбурґ, Па.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДЯНЕ І ГРОМАДЯНКИ! ХЛОПЦІ І ДІВЧАТА!

Чи Ви знаєте, що буде в неділю 27-го січня б. р.

в УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ?!

Ану чи хто з вас відгадає?

Ні!... Трудно... Правда?

Щоби Вас довго не мучити, скажемо Вам „на ухо", що

В НЕДІЛЮ, 27. СІЧНЯ 1924 Р.

десь так доло 7. години веч. зачнуться

ВЕЧІР СМІХУ

і

ДРУГІ ВЕЛИЧАВІ ВЕЧЕРНИЦІ

для всіх, хто бажає до схочу насміятись, потанцювати і забавитись дійсно весело по товариськи.

„Розломіть доляр на чотири части і з трома четвертинами, то є 75 центами прийдіть на „Вечір Сміху" і „Другі Величаві Вечерниці". 18,19,21

О решту... побачете!

Січ ім. Б. Хмельницького в Ню Йорку.

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ З РОЧЕСТЕР, Н. Й., ПОЗІР!

Заходом тов. Запорожської Січи відбудеся

ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, 26. СІЧНЯ 1924

В ГАЛИ НА HAND STREET

corner Clinton Ave., Rochester, N. Y.

На сей баль запрошується всіх Українців з Рочестер і околиці прибути і красно забавитися. Буде добра наградна музика і буде поселитися бо буде приграватись гарна музика.

На добру забаву ручить

17-18 КОМІТЕТ.

ЦІКАВЕ ДЛЯ АМАТОРСЬКИХ КРУЖКІВ

НОВІ ШТУКИ.

1. **„Канадійський Жених"**, драма в IV. актах з життя українських поселенців в Канаді, яка рівнож може ухопити за „зеркало життя" наших робітників в Америці. прим. 25 цнт.
2. **„За Рідний Край"**, трагедія в IV. актах і трьох відслонах. Це є оригінальна штука написана на тлі українсько-польської війни, патріотичного духа. Штука покищо в друкованім виданю.
3. **„Тихі Герої"**, драма в V. актах. Штука написана на тлі життя Українців в Америці; не є студія деяких типів наших людей, головно молодіжи. Участь бере 12 осіб. Штука в рукописі.
4. **„Вічні Студенти"**, жарт на I. акт, з життя наших молодиків в Америці. Участь бере 8 осіб. Штука в рукописі. Замовляючі штуку „Канадійський Жених", зволять залучити 25 цнт.; рукописі вичислених штук вишлю за спеціальною умовою. Писати до:

MICHAEL PETRIWSKY,

Box 161, Bloomfield, N. J.

ТОРГОВЛЯ НА УКРАЇНІ В ДАВНИХ ЧАСАХ

Такий вже є на світі закон, що де є люди, там мусять бути якісь оселі, там мусить бути також між ними й дорога. А де є культурні люде і де є культурні промислові держави, там є більше постійних осад, там є більше всяких получень — доріг, які є потрібні до обміни і зносин. Осада і дорога — се дві найосновнійші форми відносин чоловіка до землі, без яких чоловік не може істнувати, а на яких опираються дві найпотрібнійші чинности чоловіка — продукція (витвір) і виміна. Се значить: постійне місце є потрібне людям, щоби вони могли на своїх варстатах (у селянина таким варстатом є поле) працювати, а дороги знов є потрібні, аби люде могли сходитися з другими людьми, аби одні витвори відносити, а другі знов приносити.

Коли подивимося на мапу, а видимо в якімсь місці багато міст, або коли читаємо, що якийсь край має густе населення, так що на один квадратовий кільометер припадає 200 або більше людей, то можемо напевно сказати, що там є густа комунікація (получення.—слово латинське) і що там дуже високо стоїть промисл і торговля. Знов історія виказує, що навіть уся цивілізація (людський поступ) є сполучена з густотою населення; від густоти населення залежить й стан просвіти якогось краю. Бо на якім ступні видимо цивілізацію, всюди вона є ділом і вислідом виміни духових і матеріяльних впливів і всюди там товарова обміна та дороги грають першорядну ролю.

Тут ще додам, що тепер до комунікації долучують не тільки всякого рода дороги, але зачисляють телеграфи, телефони, почту, які також розносять товари, хоч не з матерії, але духові; вони заносять і приносять людські думки, бажання, повідомлення, поручення, інформації і таке инше, яке у великій, а навіть в переважній мірі служить торговлі та промислови.

Що є спонукую й причиною, що люде нераз з найдальших кінців сходяться разом, аби з собою торгувати? Є дві причини на це: одною є потреба, а другою жадоба зиску. І ті причини з рівною силою виступають як у поодиноких людей, так й у держав. Держави торгують з конечности, бо, як знаємо, скарби землі не всюди є рівномірно розложені. В однім місці є зелізо та инші метали і там виробляють з сього ріжні прилади, в другім місці цього нема, а за се є богато хліба й худоби. Отже мусить наступити виміна чи купно, що є получене часто із зиском. Хто чогось більше потребує, мусить більше заплатити.

Але звичайно кожда держава старається не тільки заспокоїти свої найзвичайнійші потреби, але ще старається конче мати готовий заощаджений капітал, аби можна було справити і завести инші потрібні річи, яких їй треба до оборони. Тими річами є добрі воєнні середники, висока просвіта, бо се також добрий оборонний засіб, а передовсім старається витворити високий промисл і торговлю, які є жерелом її багацтва і відпорности.

Тепер всюди на світі є такий устрій по державах, що кождій індивідуальности, себ то кождій особі є дане широке, свобідне поле до розвою її спосібностей і зручности і звичайно не ставиться обмежень в збиранію чи обміні богацтв. Як кажеться, є вільна конкуренція зі всіма її добрими і лихими сторонами, як нпр. нищення слабшого капіталу більшим капіталом. Проти цього то і повстають ніби соціялісти-комуністи, чи там — як в Росії їх називають — большевики. Вони хочуть усунути таку довільність і господарську свободу поодиноких осіб, вони хочуть конче знищити чинність приватного капіталу, а хочуть всі богацтва, весь промисл і торговлю віддати державі. На їх думку держава має все вироблювати, всім торгувати, а промисловці й купці мають бути тільки державними урядниками. Зиском мають всі ділитися, однаково. Як знаємо, новочасні держави попирають сей перший спосіб господарки, індивідуалістичний, а то тому, бо через нього держава скорше багатіє. Через се, що жадобі чоловіка не ставиться границь, чоловік, аби прийти до майна, охотнійше працює і у всяку працю, у всякий промисл вкладає більше розуму і винахідчивости. За се в такім устрою то є зле, що тут люде та держава менше числяться з правдою та справедливістю. Піднесу тут, що комуністичні мрії не є зовсім нові, ані не є нові проби завести комуністичний лад. Деякі турецько-монгольські держави в Азії в середніх віках заводили його в себе. І серед християн деякі секти заводили його під позором, неначеб він відповідав життю давних христіян. Одначе проти нього все виступали, бо він був получений з великими змінами в світовій господарці. А що найважнійше, то здається світ до нього або не дожиє, бо він є можливий на тлі вищого ладу і цивілізації, або може й противиться основам людської природи.

Ми порушили сю справу можливого устрою тому, що вона стоїть в звязи зі способом збирання богацтв і їх розділу, має дещо спільного, але тільки в части, з нашими староукраїнськими правительственними операціями і теперішніми кооперативами.

Як там справа з тим всім не стоїть, висока торговля, викликана високим промислом — се найголовнійше й найвище бажання, се найвища ціль кождої держави, се її сила, її енергія, се доказ справности її інтеліґенції та спириту. І нiщо дивного, що вона стоїть в як найтіснійшій звязи з міжнародніми відносинами і з иншими всякими складними економічними чинностями, як із спільною справою міжнародніх мір, гроша і кредиту. А вже ж знаємо добре всі, в якій тісній звязи стоїть торговля з політикою і зза чого нераз велися найкрівавійші війни. Майже всі війни, хоч в них нераз позірно ходило о віру, або о що инше, то в суті річи, коли добре вглянути в їх зміст, були се боротьби за торговельні або якісь инші матеріяльні користи. Бо державам не тільки залежить на витворах товарів з сирого матеріялу, але також ходить о краї, в яких би їх можна було збути і ще заробити. А заробок, се найважнійше, о що всім ходить. Він є потрібний до удосконалення свойого життя, до вигід, до уліпшення державної машини, одним словом капітал є конечний до добробуту і щастя всіх.

Тепер киньмо оком на колишню нашу торговлю. Ходить нам о те, аби виказати, що ми маємо також купецький спрут, що наші предки завдячували торговлі і промислови розвиток своєї держави і своє значіння в світі та свої богацтва. А свою власну торговлю можна виробити і високо поставити тільки у власній державі. І тоді, як ми мали за княжих часів свою самостійність, можемо сміло сказати, ми були одним із перших купецьких народів на світі. Сліди торговлі на наших землях є дуже давні, так давні, як давні є перші державні організації в Европі і в Азії, як давне є наладження сусідських справ, як давне є право гостинности для союзника як давне є розуміння і змагання до вигоди і кращого упорядкования життя. Хоч ми не добре знаємо нашу історію перед Христом і в перших віках по Христі, то не улягає найменшому сумнівови, що наші предки жили на тих самих землях, з виїмкою хиба полоси чорноморських степів, що й тепер. А в часах історичних виступають вони звичайно під іменем тих орд, які нераз панували над ними, — все одно, чи то були Скити, чи Сарматі, чи хто инший. Вже навіть в тих часах, коли наші предки ще не знали ані бронзи, ані зеліза, а тільки уживали обробленого креміння, то вже тоді не жили відокремлені, а зносилися в торговельних цілях з иншими, дальше положеними, культурнійшими краями з над Середземного Моря, або з Азії і спроваджували від них ліпше знаряддя і винаходи: скляні річи, кращі глиняні начиння, ножі, списи, мечі з бронзи, або з иншого металю, всякі оздобні річи з мушель, з слоневої кости, з янтару (бурштину), а за се — як можна сподіватися — давали якісь свої вироби, або якісь свої продукти, яких купці жадали від них. І річи знайдені по могилах, загублені, або сховані в землю гроші стверджують, що зносини з адлекими краями, се є з огнищами культур, якими були: Египет, Ґреція, Рим, Індії, Персія, були доволі широкі. Навіть в тих далеких часах заходили чужі купці до нас, а наші знов ходили в чужі краї.

А вже нема що й говорити про славні часи наших перших князів в Київі, або в Галичі. Тоді наша держава за їх панування була найзаможнійшою і найбогатшою в світі, а прийшла вона до сього головно через свої товари, за якими попитували, се є через свою торговлю і мудру політику. Вправді мали князі досить доходів з податків, але вони тим не вдоволялися, а старалися ще піднести державний маєток корисними торговими операціями. Торговля не лиш доповнювала буджет, торговля стягала до краю чуже золото і срібло, вона богатила державний скарб і купців, які її вели і виходила на добро усіх громадян держави (підданих). Селянин, чи промисловець давав вправді податок, але з тим податком ще було й досить клопоту, його ще треба було перемінити на металь (на гроші). Зібраний податок, се є дань, не все була плачена срібними гривнами, але по більшій части скірками соболів, кун, лисів або иншими, зовсім так, як до недавна ще в Московщині платили податки сибірські племена. Сі податки стягали або місцеві княжі урядники, або післані князем люде зі столиці. Стягнувши їх, складали в складницях, а коли все було готове, відвозили на зладжених човнах до Київа, або передавали до відвозу висланим князем податковим урядникам. Цілі фльоти зі всіх закутків просторої української держави звозили ці данини ріками й доплівами Дніпра, які тоді були значно більші, до матері українських городів — до столиці. Тут був збірний пункт.

Чудове мав положення наш Київ і корисне. Другого відповіднійшого місця не було в цілій східній Европі. Він був природною централею (осередком) не тільки усього Дніпрового доріча, але й сусідних річних областей. А побічними доплівами, пересунувши тільки трохи човна суходолом (ті місця називалися волоками) можна було легко дістатися до всіх рік східної і середущої Европи. І так нпр. Припять лучила Дніпро з Бугом та Вислою, Сейм з Доном, Десна з Окою, допливом Волги, верхній Дніпро лучився з західньою Двиною, Волгою і з великими озерами в околиці нинішнього Петрограду. Крім того в Київі перехрещувалися з водною сіткою доріг численні сухопутні дороги, які вели до Польщі, до Чех, до Угорщини. Дальше йшов шлях над долішною Волгу, а звідси до середущої Азії, опісля на Кавказ, а звідси до Вірменії і до Персії. Дніпром міг легко кождий дістатися на Чорне Море, що тоді носило назву „Руського Моря", а звідтам, на Середземне.

Українські купці заходили аж геть на Сибір, до західньої і середущої Азії званої Туркестаном, до Персії, до Арабської держави, до грецьких міст, положених над Чорним і Середземним Морем, а навіть до египетського міста в Африці — до Александрії.

І нічого дивного в тім! Київ за княжих часів, а особливо за Святослава, Володимира Великого, за Ярослава Мудрого належав до найбогатших й найбільших міст на цілім світі. Тут було найбільше мешканців, тут були найвеличавійші будівлі, сюди зїздилися також купці всіх знаних країв і вір з Азії, з Африки, західньої Европи, привозили свої товари, а купували українські. Коли на Заході в Европі міста були рідкі й малі та числили звичайно 20—40 тисяч населення то Київ мав кількасот тисяч населення, а для торгу аж 8 ринків. Тай не тільки одним Київом могла тоді почванитися Україна. Тоді був онад Дніпром і його доплівами богато инших заможних городів. І ся многочисельність міст, що свідчила про заможність тодішньої нашої держави і сильнім купецькім руху, дуже дивувала чужинців. Скандинавці в своїх піснях називали давню Україну стороною городів. А арабський історик з початку X. в. говорить ще щось більше, по його словам, Україна, котру він, як й инші його краяне, добре зали, мала би складатися переважно з городів і — по його словам — жила вона в таких достатках, яких в других краях не було.

І цікаво, що коли в західній Европі в IX. і X. в. задля рідкости металевої монети люде по більшій части міняли товари, у нас, на Україні, переважала торговля готовими грішми. В пізнійших часах для більш знаних купців навіть кредитували боргували). А все то свідчить про величезний розвій культури, певности і солідности, яку давала наша держава.

Справді по городах, а особливо в Київі било горяче життя, тут все кипіла велика торговля. Столиця України була тоді нервовим центром і серцем — можнаб сказати — не тільки східньо-европейської рівнини, але цілої Славянщини. Тут звозили богато найріжнороднійшого товару, найріжнороднійші одяги, тут можна було видіти найріжнороднійших чужинців і чути ріжні мови світа. За товари платили як хто хотів, або грішми, або міняли, але переважно таки платили готівкою. В обігу були грецькі, арабські, українські, взагалі всякі монети, які де били. І тепер ті гроші находимо в землі.

Найвеличавійший вид представляв Київ на весну, десь під кінець квітня або з початком мая. Тоді зі всіх міст, як з Новгорода, Смоленська, Турова, Любеча, Чернигова, Вишгорода і т. д. купці на закуплених човнах, навантажених товаром, дорогими скірами, медом, воском, невільниками зїзджалися в Київ і тут насамперед відбували торги, а потім десь в червні разом з княжим товаром, під асистою княжої дружини відізджали в далеку дорогу, з початку Дніпром, а потім Чорним Морем на торги до Царгороду, де були їх побратими й де вони мали свою дільницю, свій ринок, свої складниці. Тут вони збували свої товари, конкуруючи з купцями инших народів. Весняні й осінні торги по повороті з Царгороду були найінтереснійші й тоді було найбільше всякого товару — як свойого, так і чужого. Сюди зїздилися свої люде, аби купити або збути, що було потреба, так менше більше, як се тепер усе видиться. Купували всяке найнеобхіднійше зелізне знаряддя, яке тоді було дуже рідке: сокири, ожі, сверли, пилки і т. и.; купували худобу, сіль, всяке начиння з дерева, з лозини, боднарські вироби, скіру, деготь тай ріжні инші артикули свої або чужі. Для чужих купців, що приїздили з далеких сторін, були на продаж найдорожші скіри, а то: бобрів, соболів, білок, чорних кун, білих, червених і чорно-білих лисів, рябих заяців, кіз, березова кора, рибячий клей, всякі роди виправленої скіри на обув, яструби до ловів, янтар (бурштин) з Литви, Прус, зелізні річи, як: мечі, стріли, деякі металі, яких не було на Сході, худоба, якої було на Україні подостатком і якої достарчали ще орди. Зі скір, за якими у Арабів та в Греків був найбільший попит, а за якими вони, не вважаючи на ріжні небезпеки тяжкої й далекої подорожі, приїздили на Україну, виробляли кожухи, шапки, кафтани, або уживали на підшиття. Кожухи мали колись більший попит ізза незнання по кімнатах печей. Кожухи й скіри — се був найважнійший товар.

Також згадують чужі купці про продаж мамутових зубів. Колись то давно, як се се виказує наука, жили на наших північних областях великі звірята, подібні до слонів. Вони — що правда — вигибли, а зуби їх находили і яко цінність продавали. З них виробляли Араби гребені, скриночки і инші оздобні річи. Маса вивозили воску, якого уживали до церков, до освітлення домів, бо иншого світельного матеріялу не знали, продавали мід, що заступав цукор. Дуже пошукуваним і добре платним товаром у жидівських і арабських купців були невільники. Невільників давала досить війна. Часть полонників забирали частю до господарки князі і бояре, а решту продавали. В степових бідних сторонах часто родичі за хліб продавали і свої діти. Тоді то по цілім світі провадилася ця — на наші звичаї — безбожна торговля. А купували їх, — як сказано — найбільше Жиди і Араби і доставляли богатим могамеданам до гаремів та до послуги. А дещо пізнійше, від XII. століття, хлопців купували Турки, переводили на свою віру та виучували їх на хоробрих жовнірів-яничар, щоби потім завойовувати ними християнські краї. Навіть нераз і християне на Заході уживали невільників, звичайно иншої віри. По більших містах Середземного Моря на торговицях повно було молодих невільників ріжних народів і ріжних вір. Греки, тодішні пани Чорного Моря, зовсім не робили трудностей для магомеданських невільницьких купців і агентів. Найдорожше платили за Татар, потім за Черкесів, відтак йшли Греки, Альбанці, а аж потім східні Славяни, Серби і инші народи.

(Конець буде).

УКР. НАРОД. ДІМ, 217-219 EAST 6th ST., NEW YORK, N. Y.

Заходом Товариства „Просвіта" в Ню Йорку відограє Театральний Кружок М. Драгоманова

В СУБОТУ, ДНЯ 26. СІЧНЯ 1924

драму в 4. діях а 5 відслонах

БОНДАРІВНА

Початок о год. 8-мій вечером. — Вступ $1.00, 75 і 50 центів.

По представленню БАЛЬ.

ГРОМАДЯНИ! Т-во „Просвіта" кличе всіх на се представлення і приймає в задуднім дни по представленню зголошення в члени сього товариства без оплати вступу. — ВИДІЛ. 18-19

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Отсим повідомляємо всіх інтересованих, що з днем 22-го січня, 1924 р., мій офіс зістав перенесений до мого власного будинку під ч. 4309 Germantown Ave.

WALTER KOSTETSKI

Notary Public, Business and Real Estate Broker

4309 GERMANTOWN AVENUE, PHILADELPHIA, PA. 17-22

Маю богато ріжного рода бизнесів, домів і фармів по приступних цінах до продажи. Виробляю позички, роблю всякі угоди і контракти, секурую від огню доми, меблі, автомобілі і т. п. Всякі правні пораду і інформації уділяю безплатно.

WALTER KOSTETSKI,

Notary Public, Business and Real Estate Broker

4309 GERMANTOWN AVENUE, PHILADELPHIA, PA.

ДО І З ГАЛИЧИНИ

НА КОРАБЛЯХ ЗЛУЧ. ДЕРЖАВ

Подорожуйте вигідно на великих досконалих і вигідних кораблях Уряду Злучених Держав. Поновлені третої класи кабіни. Осібні кімнати для родин і жонатих. Ріжнородний найліпший харч. Чемна услуга. Знаменні їдальні. Палуба на проходи. Кімнати для курців і відпочинку. Всяка вигода.

Дві відізди з Ню Йорку:

През. Гардинг ...26 січня, 1 марта
Америка ....7 лютого, 12 марта
През. Рузевелт...23 лют., 19 цвітня
Дж. Вашингтон..8 марта, 5 цвітня
Левіятан ....22 марта, 12 цвітня

Пишіть по українську брошуру і ціни.

UNITED STATES LINES

45 Broadway, New York City

Місцеві агенти у всіх містах.

Зарідуючі управителі

United States Shipping Board

З РОСІЇ

найбільшими і найскоршими кораблями

WHITE STAR LINE
RED STAR LINE
AMERICAN LINE

Офіси Компанії в Росії:
Москва—Тетральна Площа № 1.
Петроград — Васілевський Остров, Пята Лінія № 2.
Київ — Крещатик № 25.
Харків—ул. Свердлова № 22.
Одеса — ул. Леніна № 3.
Мінськ — Новоромановська № 3.

Кораблі: Мажестік (найбільший корабель в світі) Олімпік, Гомерік Відповідно до умови із совітським і латвійським правительством, наша компанія має промову відсилати пасажирів через Ригу в Злучені Держави і Канаду в як найкоротшім часі на величавих і скорих кораблях.

ПАСАЖИРСЬКИЙ ВІДДІЛ,

No. 1 Broadway, New York

або місцеві агенти.

ЧИМ ПОЯСНИТИ?

Чим пояснити факт, що декотрі Українці добре заробляють та мають успіх в життю, а другі не знають сего. Люди знаючі англійську мову мають ліпший успіх як ті, що не знають його. В Америці все залежить від знання англійського язика. Після нашої легкої системи Ви научитесь його протягом 3 місяців почтою. Пробна лекція і подрібности висилаємо за 10 цнт. грішми або марками, можна і канадійські. Адресуйте: 29-38

First American Preparatory School,
Dept. 46, 210 W. 147th Street,
New York, N. Y.

ДР. АНДРЕЙ БОРАК

ХИРОПРАКТОР

лічить найновійшою методою ріжні задавнені недуги.

210 EAST 17th St., NEW YORK, N. Y.

Понеділок, середа, пятниця від 10 рано до 8. вечер.

Вівторок, четвер, субота від 2 до 8.

Неділя від 10. до 1.

Пишіть по оказове число „Хиропрактик".

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. о. Николая, від. 106, повідомляє, що звичайний мітинг відбудеться о годині 1.30 пополудни, неділю, 27. січня в залі церковній при улиці Оклей і Райс. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Просяться всіх членів явитись на мітинг. Буде принимається нових членів до братства і до У. Н. С. без вступного, тож користайте з нагоди. На рік 1924 вибрано слідуючий новий уряд: М. Петрів, предс.; Н. Гурій, з. предс.; В. Гринків, фін. секр.; М. Шарая, рек. секр.; Н. Гульч, кас.; Г. Дацків, Я. Коцовський і І. Макар, контрольори.

КОРОТКА ІСТОРІЯ КОЗАЧЧИНИ

написав проф. Володимир Антонович, із передним словом про життє та діяльність Антоновича, із портретом автора, образами гетьманів, картою України і увагами д-ра Марона Кордуби. 6-е друге видання.

Ціна 65 центів.

Замовлення слати на адресу:

„SVOBODA"

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОШУКУЮ свою жену Анну Винниг з роду Шалевецька, з села Городниці, пов. Скалат, котра лишила мене тепер уже 4 роки з дочкою Стефанією Вопіль, з котрий відїхала свою жену до вуя. Хтоби про ню знав або вона сама, прошу подати її адресу до: Wolodymyr Winnik, 407 East New York St., Shenandoah, Pa. 02-23

СЕМЕН ФІРЧІ ласкаво зголоситься до ред. „Свобода" по дуже пильні листи зі старого краю. 18-20

Адм. „Свободи".

ПОШУКУЮ ... Буська села Константинів, повіт Камінка Струмилова, Галичина, в дуже важній справі. Хтоби о нім знав або він сам, прошу зголоситися до: Дмитро Пастерчак, ... Walton Avenue, Cleveland, Ohio. 17-18

ПОШУКУЮ

дівчини або женщини до заряду дому і опіки 3-ох дітий. Ласкаві зголошення слати до: 15-18

WASYL KUTZ,

120 Cleveland St., Hudson, Pa.

ДАРОМ! ДЛЯ КОЖДОГО. ДАРОМ

Всім тим що шукають постійної праці розривки, інтересуються гороскопами, астрологічними принципами, які є Вашою будучністю щастя здоровля, вишлемо даром цікаві річи і циркуляри коли напишете до нас залучаючи 4 цнт. марками на пересилку. Адресуйте: Real Magic Sales House Lena Hollub, Prop., 29 E. 7th St. New York City. 57—

THE CHALIF DANCERS IN CARNEGIE HALL.

Думаємо, буде інтересним для всіх обожателів Штуки Танців, почути, що в суботу, 26. січня, танцюристи Chalif-а виступлять перший раз сего сезону в Carnegie Hall в програмі ріжнородних танців. В їх програму входять східні, клясичні, грецькі, інтерпретації і народні танці. The Chalif Dancers тішаться високою опінією публики, а їх виступи вінчаються великими успіхами. Тикети по популярних цінах, від 50 центів і висше. 17-20

ЛІНИМЕНТ ВЕЛИКОЇ СЛАВИ

На болі, мускулів і вязів. На болі в грудях і плечах.

Для злекшення гострих болісних шарпань невральгії. На ударення і покалічення.

Майте бутельку під рукою — не знаєте хвилі, коли буде Вам потрібний. До набуття у аптиках по 35 і 70 цнт.

F. AD. RICHTER & CO.,

104-114 So. 4th Street,

Brooklyn, N. Y.

СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ НЕДУГ

МУЩИН І ЖЕНЩИН

як легких, жолудка, нирок, печінки, кишок і шкірних недуг, нисилення нервів, ревматизм, остріі нервові і кращеві недуги. Порада даром.

Dr. ZINS

110 E. 16 ST., NEW YORK

Межи 4th Ave. і Irving Place

Години від 9. рано до 8. вечер.

В неділі від 9. рано до 4. попол.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ

... і старого краю. Лічить ... мущин і женщин, ... вну... ... недуги. Переводить ... операції ...

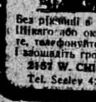
DR. B. HOHENBERG

... EAST 115 STREET

... New York ...

... Stuyvesant 4032

Мущини! Хороніть себе перед всіма заразливими недугами

SANYKIT

Охороняє для мущин ... Ціна рурки 35 цнт. ... $1.00

San-Y-Kit, Dept. 5

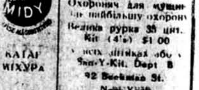
92 Beekman St.

New York

Пишіть до циркуляр

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА

Українські погребники

Без ріжниці в котрій стороні Шікаго або околиці мешкаєте, телефонуйте до МУЗИКИ ... тою хвилі.

2107 W. CHICAGO AVE.

Tel. Seeley 4252 & 4253

В КОЖДІМ УКРАЇНСЬКІМ ... ПОВИННА ... СВОБО... ДО... ОЛОШЕННЯ